Västerbottens läns landsting

VÄSTERBOTTENS LÄNS LANDSTING
Inkom 2018 -04- 13
Dnr:

MISSIV

2018-04-12

REV 15:5–2017

Landstingsstyrelsen

Granskning av årsredovisningen 2017

Granskning av redovisat resultat för verksamhetsmål

Vi bedömer att redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen i allt väsentligt var tillfredsställande för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Landstingsstyrelsen och de två nämnderna hade mätbara mål. I årsredovisningen utvärderade landstingsstyrelsen målen i förhållande till fullmäktiges övergripande mål. I årsredovisningen bedömde landstingsstyrelsen att resultaten för styrelsen och de två nämnderna inte var tillfredsställande. Vi instämmer i den bedömningen.

För övriga nämnder uppgav landstingsstyrelsen i årsredovisningen att dessa hade "genomfört de flesta av sina planerade aktiviteter". Landstingsstyrelsen gjorde i årsredovisningen inga bedömningar om de övriga nämnderna för år 2017 hade tillräckliga resultat i förhållande till fullmäktiges övergripande mål. Av våra grundläggande granskningar kan vi se att flera av landstingets nämnder för år 2017 inte hade tillräckligt utvecklad redovisning av sina måluppfyllelser. Bristande underlag från dessa nämnder medförde svårigheter för landstingsstyrelsen att i årsredovisningen redogöra för resultaten i förhållande till fullmäktiges övergripande mål.

Vår samlade bedömning är att redovisningen av måluppfyllelsen inte var tillräckligt utvecklad i landstingsstyrelsens årsredovisning för år 2017. Vi lämnar följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Verka för att alla styrelser och nämnder beslutar om mätbara och uppföljningsbara mål.
- Verka för att alla styrelser och nämnder har underlag så att de kan följa upp sina mål.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.
- Gör bedömningar av i vilken grad samtliga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.
- Utveckla uppföljning av de uppdrag som fullmäktige lämnar till styrelser och nämnder. I styrningen av uppdragen saknas planer med

Västerbottens läns landsting
Landstingshuset, Köksvägen 11, 901 89 Umeå
Telefon: 090-785 00 00, telefax: 090-13 68 82
E-post: landstinget@vll.se Org.nr: 232100-0222
VAT-nr: SE232100022201 Bankgiro 5728-3061

uppföljningsbara mål och aktiviteter. I uppföljningen av uppdragen saknas avstämningar mot uppföljningsbara mål och aktiviteter.

- Säkerställ att det finns skriftliga rutiner för de olika stegen i arbetet med årsredovisningen. Skriftliga rutiner kan bidra till att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.

Granskning av räkenskaper och ekonomiskt resultat

Vi bedömer att den finansiella redovisningen i allt väsentligt har tagits fram i enlighet med lag om kommunal redovisning, god redovisningssed och landstingets interna regler. Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultat för år 2017 och ställning per den 31 december 2017.

Verksamheternas nettokostnader var 360 miljoner kronor högre än budgeterat. Tack vare realisationsvinster redovisade landstinget ett positivt resultat med 145 miljoner kronor. Vi ser med oro på att landstingets verksamheter år efter år redovisar underskott i förhållande till budgeterade nivåer. Det är inte hållbart i längden att landstingets verksamheter inte klarar sig inom den finansiering som finns att tillgå i form av skatter, statsbidrag och vårdintäkter.

I underliggande granskningsrapport (Gr 11/2017) identifieras ett antal områden inom redovisningen som kan utvecklas. Vi översänder rapporten till landstingsstyrelsen med uppmaning om att säkerställa att identifierade svagheter blir åtgärdade.

Vid revisorernas överläggning den 12 april 2018 beslöt revisorerna enhälligt att ställa sig bakom slutsatser och rekommendationer i detta missiv. Missiv och underliggande rapporter (Gr 10/2017 och Gr 11/2017) lämnar revisorerna för yttrande till landstingsstyrelsen. Yttrande med uppgifter om verkställda och planerade åtgärder ska lämnas till revisionskontoret senast den 27 september 2018.

För landstingets revisorer

Christer Fessé
Ordförande

Bert Öhlund
Vice ordförande

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av årsbokslut 2017

Rapport nr Gr 11/2017

Västerbottens läns landsting

April 2018

Malin Westerberg Blom & Helena Patrikson, Ernst & Young AB

Diarienummer: REV 15:4–2017

Västerbottens läns landsting

Granskning av årsbokslut 2017-12-31

Genomförd på uppdrag av revisorerna

EY

Building a better
working world

Innehållsförteckning

1 SAMMANFATTNING OCH BEDÖMNING 3

2 INLEDNING 5

2.1 Bakgrund 5
2.2 Syfte och revisionsfrågor 5
2.3 Avgränsning och ansvar 5
2.4 Revisionskriterier 5
2.5 Genomförande 6

3 RÄTTVISANDE RÄKENSKAPER 7

3.1 Bokslutsprocessen 7
3.2 Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer 7
3.3 Resultaträkningen 8
3.4 Balansräkningen 14
3.5 Bedömning 16

4 UPPFÖLJNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING 16

4.1 Finansiella mål 16
4.2 Balanskravet 18
4.3 Bedömning 18

1 Sammanfattning och bedömning

EY har på uppdrag av revisorerna i Västerbottens Läns Landsting granskat Västerbottens Läns Landstings årsbokslut och årsredovisning per 2017-12-31. Granskningen har genomförts i enlighet med rekommendationer från normgivande organ och med beaktande av god revisionssed.

Efter genomförd granskning bedömer vi att;

- den finansiella redovisningen i allt väsentligt har tagits fram i enlighet med Lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.
- räkenskaperna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultatet 2017 och ställningen per 2017-12-31,
- finansiella mål för god ekonomisk hushållning har fastställts och följts upp,
- det finansiella målet om ett ekonomiskt resultat som uppgår till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag uppnås inte för 2017.
- redovisat resultat enligt årsredovisningen inte är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- det lagstadgade balanskravet har uppnåtts

Våra observationer från granskningen kan vidare sammanfattas i följande noteringar som kvarstår sedan tidigare:

- Tidplanen för mötesagendan är alltför snäv. Som vi tidigare påpekat bör processen för delårsrapporter/årsredovisning stramas upp och tidigareläggas i sina respektive beståndsdelar; detta för att möta uppställda tidsramar.
- Uppbokad fordran avseende såld vård består av en beräknad fordran för såld vård 2017 om 7,6 mkr. Det finns en osäkerhet i denna post eftersom den är en bedömning.
- Landstingsstyrelsen rekommenderas att prioritera arbetet med att implementera komponentredovisning avseende materiella anläggningstillgångar. Plan för införande bör kommenteras i årsredovisningen. Enligt uppgift är planen att införa komponentavskrivning på fastigheter under 2018.
- Vi har i tidigare avgivna granskningsrapporter framfört synpunkten att förbättringspotential finns gällande det sätt på vilken den samlade rapporteringen för landstingets verksamheter sker i landstingets delårsrapporter och årsredovisning. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser. Vår rekommendation kvarstår.
- Åtgärdsplanerna har inte haft avsedd effekt. I årsredovisningen framgår inte en tydlig redogörelse över orsaker till detta och framtida handlingsplaner. Kraftfulla och väl förankrade åtgärdsplaner krävs för att landstinget ska kunna nå långsiktig ekonomisk stabilitet.

Vid årets granskning har vi även noterat följande:

- Underlag till bokslutsbilagor för redovisade balanskonton håller varierande kvalitet. Bland annat gäller detta för interimsposter som främst avser projekt. Vi uppmanar att kontroller införs som säkerställer kvalitén för samtliga av dessa till kommande bokslut.

- Bland interimsskulder återfinns erhållna statliga medel för nationella kvalitetsregister. God redovisningssed (RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar) reglerar hur dessa medel ska redovisas. Statliga bidrag där landstinget inte är återbetalningsskyldiga skall intäktsföras av landstinget då de erhålls. Den princip för hur landstinget redovisar erhållna medel i bokslutet överensstämmer inte med detta.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Revisorerna skall enligt kommunallagen årligen pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

För att revisionen skall kunna uttala sig om räkenskaperna för 2017 varit rättvisande och om verksamheten sköts från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, genomförs denna granskning av årsbokslut och årsredovisning för Västerbottens läns landsting 2017 på uppdrag av landstingets revisorer. Under året har vi dessutom granskat delårsbokslutet per 2017-08-31. Denna granskning har avrapporterats till revisorerna i revisionsrapport daterad den 9 november 2017.

2.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är bedöma om räkenskaperna är rättvisande och om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (KRL).

Därtill skall bedömning ske om resultatet är förenligt med av fullmäktige fastställda mål för god ekonomisk hushållning.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

1. Är räkenskaperna för Västerbottens läns landsting rättvisande?
2. Är årsredovisningen upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och god redovisningssed?
3. Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning?

2.3 Avgränsning och ansvar

Granskningen omfattar samtliga styrelser och nämnder inom landstinget, inkluderande den sammanställda redovisningen.

Ansvaret för upprättande av årsredovisningen och för att landstinget har rättvisande räkenskaper ligger på landstingets styrelse.

2.4 Revisionskriterier

Granskningen har skett i enlighet med kommunallagen och andra författningar om revision, revisionsreglementet samt god revisionssed i kommunal verksamhet.

SKYREVs (Sveriges Kommunala Yrkesrevisorers) utkast till Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting har tillämpats i allt väsentligt vid granskningen. Vidare har de rekommendationer och utkast till rekommendationer som SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) gett ut varit vägledande.

Vid vår granskning av årsredovisningens förvaltningsberättelse har vi granskat finansiell information som har direkt koppling till den finansiella redovisningen i årsredovisningen. Övriga delar i förvaltningsberättelsen läser vi med fokus på om beskrivningarna är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Landstingsstyrelsens ansvar för rättvisande räkenskaper och årsredovisningen regleras i följande lagar, mål och normer, vilka utgör den norm/ de kriterier som granskningens resultat värderas mot:

- Lag om kommunal redovisning (KRL).
- Kommunallagen kapitel 6, 8 och 9.
- Landstingets fastställda mål för god ekonomisk hushållning
- God redovisningssed

2.5 Genomförande

Vår granskningsinsats har baserats på den separata risk- och väsentlighetsanalys som vi utfört för att identifiera väsentliga poster i balans- och resultaträkningen som är komplexa eller på annat sätt innefattar stor risk. Allmänt kan sägas att periodiseringar, materiella poster och formell riktighet ges största utrymmet.

Granskning av resultaträkningen har skett genom s.k. analytisk granskning, vilket innebär att utfallet för verksamhetsåret har jämförts med såväl budget som tidigare års utfall.

Landstingets balansräkning har substansgranskats med utgångspunkt i upprättad risk- och väsentlighetsanalys. Granskningen utgår från av landstinget upprättade balanskontoutredningar med underlag. Vi har kontrollerat att samtliga balanskonton är avstämda och verifierade med underlag som styrker existens och värdering. Granskningsinsatsens omfattning för respektive konto är beroende av vilken risknivå som kontot utgör.

Siffermaterialet i årsredovisningen kontrolleras mot landstingets huvudbok och den sammanställda redovisningen. Därutöver granskas att årsredovisningen innehåller den information som krävs enligt gällande lagtexter och god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Rapporten innefattar väsentliga iakttagelser och sammanfattande bedömningar.

Rapporten har kommunicerats med landstingets ekonomidirektör och redovisningschef.

3 Rättvisande räkenskaper

3.1 Bokslutsprocessen

Vår samlade bedömning efter utförd granskning är att ekonomistaben förfogar över kompetent personal för den ekonomiska rapporteringen. Landstinget bedöms att ha en utvecklad och fungerande bokslutsprocess.

Dokumentationen och kvaliteten i bokslutet bedöms över lag hålla en tillfredsställande nivå.

Våra framförda synpunkter och rekommendationer i tidigare rapporter avseende följande områden är dock oförändrade och landstingsstyrelsen bör prioritera att åtgärda dessa:

- Tidplanen för mötesagendan kring årsredovisningen bör förbättras. Mötesagendan är fortfarande alltför snäv.

  Vi har den 23 mars fått utkast till landstingets årsredovisning, som vi har granskat och som denna rapport baseras på. Årsredovisningen skickas i handlingarna till landstingsstyrelsens arbetsutskott. Landstingsstyrelsen tar upp landstingets årsredovisning vid sitt möte den 3 april. Detta innebär att revisorerna formellt får styrelsens antagna årsredovisning den 3 april; sju arbetsdagar innan de ska lämna sin revisionsberättelse. Revisionsberättelsen ska i sin tur lämnas till fullmäktige inom i kommunallagen föreskriven tid. Fullmäktige sammanträder den 24-25 april.

  Såsom vi påtalat flertalet gånger är mötesagendan kring bokslutstidpunkten ett viktigt område att se över. Ett arbete för att förbättra processerna vid delårsrapport och årsbokslut pågår, vilket vi ser positivt på. I detta arbete bör frågan kring mötesagendan vid delårsrapport och årsbokslut tas med.

- Vi har i tidigare rapporter påtalat vikten av att landstinget ser över tillämpningen av gällande regelverk för läkares jourkompensation. I underlaget för jourskulden finns en rad läkare med mycket höga jourskulder. I vår granskning har vi översiktligt och stickprovsvis för läkare med hög jourskuld följt upp efterlevnaden av gällande regelverk. Härvid har vi inte gjort några noteringar. Vi har även erfarit att ett arbete med att se över gällande regelverk pågår.

- Underlag till bokslutsbilagor för redovisade balanskonton håller varierande kvalitet. Bland annat gäller detta för interimsposter som främst avser projekt. Vi uppmanar att kontroller införs som säkerställer kvalitén för samtliga av dessa till kommande bokslut.

Resultatet av vår granskning av resultat- och balansräkningen kommenteras vidare i avsnitt 3.3 och 3.4 nedan.

3.2 Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer

Rådet för kommunal redovisning har i sin rekommendation rörande materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4) förtydligat krav på att även kommuner och landsting ska tillämpa komponentredovisning för materiella anläggningstillgångar från 2014. Västerbottens läns landsting tillämpar inte denna rekommendation fullt ut vid upprättandet av årsbokslutet 2017-12-31. Av

årsredovisningen framgår dock inte hur arbetet fortskrider. Enligt uppgift är planen att införa komponentavskrivning på äldre fastigheter under 2018. Vi har för avsikt att följa upp hur detta arbete fortgår under 2018.

Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om hyra och leasing kommenteras i årsredovisningens avsnitt om redovisningsprinciper, men bör enligt vår bedömning utvecklas utifrån de kriterier som uppställs i RKR 13.2 Redovisning av hyra och leasing[1].

3.3 Resultaträkningen

3.3.1 Översiktlig sammanställning av resultat, budget- och prognosavvikelse

Belopp i mkr	Resultat helår 2017	Budget helår 2017	Budget-avvikelse helår 2017	Prognos helår 2017 (augusti)	Pro-gnos-av-vikelse helår 2017	*Resultat helår 2016*
Verksamhetens intäkter	2 724	2 737	-13			*2 718*
Verksamhetens kostnader	-10 316	-9 969	-347			*-9 811*
Avskrivningar, plan	-362	-363	1			*-347*
Verksamhetens nettokostnader	**-7 954**	**-7 595**	**-359**	**-7 913**	**-41**	***-7 440***
Skatteintäkter	6 259	6 280	-21	6 233	26	*5 741*
Generella statsbidrag och utjämning	1 616	1 534	82	1 626	-10	*1 603*
Summa skatteintäkter och statsbidrag	**7 875**	**7 814**	**61**	**7 859**	**16**	***7 344***
Finansiella intäkter	303	39	264	64	239	*216*
Finansiella kostnader	-79	-103	24		-79	*-23*
Summa finansiella poster	**224**	**-64**	**288**	**64**	**160**	***193***
Extraordinära poster	0	0	0	0	0	*0*
Årets resultat	**145**	**155**	**-10**	**10**	**135**	***97***

[1] Av rekommendationen framgår vilka krav som ställs på upplysningar för finansiell leasing respektive operationell leasing. För operationella leasingavtal framgår att "leasetagare ska för ej uppsägningsbara operationella leasing avtal med en avtalstid som överstiger tre år lämna följande upplysningar:

Det sammanlagda beloppet per balansdagen av framtida minimileaseavgifter, fördelade på förfallotidpunkter enligt följande: – inom ett år, – senare än ett år men inom fem år, – senare än fem år.

Upplysningar ska lämnas om vilka kriterier som använts om leasingavtal hänförts till operationella avtal enbart med hänsyn till avtalets värde."

3.3.2 *Kommentar till 2017 års resultat*

Årets resultat uppgår till 145 mkr, vilket understiger det budgeterade resultatet för året med 10 mkr, enligt följande fördelning (belopp inom parentes avser föregående år):

▸ Verksamhetens nettokostnad	-359 mkr	(-261 mkr)
▸ Skatter och statsbidrag	61 mkr	(27 mkr)
▸ Finansnetto	288 mkr	(232 mkr)
Nettoavvikelse	-10 mkr	(-3 mkr)

Budgetavvikelsen avseende verksamhetens nettokostnad uppgår till -359 mnkr och kommenteras närmare i avsnitt 3.3.5.

Verksamhetens nettokostnad har ökat med 514 mkr (6,9%) mot föregående år. Skatteintäkter och stadsbidrag har ökat med 531 mkr (7,2%) jämfört med föregående år. Landstinget bedömer att ca hälften, 260 mkr, av de ökade skatteintäkterna jämfört mot föregående år beror på att det har skett en höjning av skattesatsen med 50 öre. Om inte denna skattehöjning hade skett så hade ökningen av skatter och statsbidrag endast uppgått till 3,7 %.

Finansnettot är 288 mkr högre än budget. De finansiella posterna är i hög grad beroende av utvecklingen på de finansiella marknaderna och resultatet beror på hur stor del av värdeförändringar som realiseras genom avyttring av värdepapper. Under året har en ny finanspolicy fastställts. Detta har medfört att omplaceringar har skett av vissa finansiella tillgångar och att tidigare orealiserade vinster för dessa tillgångar realiserats och påverkat årets resultat positivt.

3.3.3 *Kommentar avseende träffsäkerhet i prognos*

År	Årets resultat			Verksamhetens nettokostnad		
	Utfall	Prognos i delårsrapport	Avvikelse	Utfall	Prognos i delårsrapport	Avvikelse
2017	145	10	**135**	-7 954	-7 913	**-41**
2016	97	-42	**139**	-7 440	-7 398	**-42**
2015	8	-55	**63**	-7 195	-7 178	**-17**
2014	176	225	**-49**	-6 845	-6 801	**-44**
2013	-215	-124	**-91**	-6 485	-6 413	**-72**

Av ovanstående tabell framgår att under de senaste fem åren har väsentliga skillnader funnits mellan det prognosticerade helårsresultatet i delårsrapporten och det slutliga utfallet. Skillnaderna har varit särskilt stora under åren 2016 och 2017.

Baserat på upprättat delårsbokslut, efter årets första åtta månader, prognostiserades för helåret 2017 ett positivt resultat om 10 mkr. Det slutliga resultatet uppgår till 145 mkr.

Den positiva avvikelsen om 135 mkr är föranledd av utvecklingen av finansnettot och högre skatte- och statsbidrag med sammanlagt 176 mkr. Den negativa prognosavvikelsen av verksamhetens nettokostnader blev under sista tertialet, - 41 mkr. Föregående år var motsva-

rande avvikelse mellan prognostiserat utfall i delårsrapporten och verkligt utfall för verksamhetens nettokostnad – 42 mkr. Detta tyder på att landstinget vid båda tertialboksluten har underskattat nettokostnadernas utveckling under det sista tertialet.

Vi noterar att det i årsredovisningen inte görs någon jämförelse mellan årets uppnådda resultatutfall mot vad som prognostiserades i delårsrapporten efter årets första åtta månader.

3.3.4 Vår utförda granskning av resultaträkningen

Förutom en genomförd analytisk granskning av intäkts- och kostnadsslagen i resultaträkningen har vi utfört en avstämning av landstingets finansiering visavi staten. Vi har även tagit del av årsrapporter för hälso- och sjukvårdsnämnden samt nämnden för funktionshinder och habilitering för att kunna göra en djupare analys av avvikelser mot budget och tidigare år.

Vår granskning inte påvisat några väsentliga avvikelser i förhållande till hur landstingets resultat har redovisats i årsredovisningen.

Granskningen av den sammanställda resultaträkningen för koncernen kommenteras inte här då inga väsentliga iakttagelser gjorts kring årets utfall.

3.3.5 Verksamhetens nettokostnad

Styrelsens och nämndernas nettokostnad (mkr)	Utfall 2017	Budget 2017	Avvikelse i mkr	Avvikelse i %
Landstingsstyrelsen	-3 380	-3 296	-84	-2,6 %
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-4 448	-4 177	-271	-6,5 %
Nämnden för funktionshinder och habilitering	-98	-92	-6	-6,7 %
Folkhögskolestyrelsen	-8	-8	0	3,5 %
Patientnämnden	-5	-5	0	6,9 %
Revisionen	-6	-7	1	4,5 %
Nämnden för folkhälsa och primärvård, Umeå	-2	-3	1	15,2 %
Nämnden för folkhälsa och primärvård, Skellefteå Norsjö	-2	-3	1	9,1 %
Nämnden för folkhälsa och primärvård; södra Lappland	-3	-3	0	5,6 %
Samverkansnämnden	-1	-2	1	6,8 %
Summa verksamhetens nettokostnad	**-7 953**	**-7 595**	**-360**	**4,7%**

Nedan kommenteras nämnderna med högst nettokostnad:

Landstingsstyrelsen

Nämnden visar en negativ budgetavvikelse uppgående till 84 mkr. Av denna avvikelse avser 128 mkr primärvården och 50 mkr verksamhetsområdet Service.

Primärvården har under året haft brist på anställda distriktsläkare och sjuksköterskor, vilket har medfört höga kostnader för hyrpersonal. Merkostnaden har beräknats till 63 mkr. Kostnader för läkemedel, medicinskt material, laboratorieundersökningar, röntgenundersökningar är 40 mkr högre än budget. Intäkter för asylsökande är väsentlig lägre än föregående år.

Inom Service är förklaringarna till underskottet höga kostnader för externt inhyrda lokaler, flyttjänster och städtjänster i samband med omflyttningar av verksamheter. Kostnaderna för sjukresor är i nivå med föregående år, trots att budgeten har sänkts med 11 mkr.

Det finns positiva avvikelser mot budget inom administration och anslag, totalt 109 mkr. Överskottet består huvudsakligen av lägre pensionskostnader (32 mkr), vakanta tjänster (11 mkr) samt riktade stadsbidrag, personalanslag och vinst vid försäljning av fastighet.

Inför 2017 fastställdes en åtgärdsplan som skulle minska verksamheternas nettokostnad med 48 mkr. Inom Primärvården blev effekten av åtgärderna 4 mkr mot planerade 36 mkr och inom Service uppnåddes 3 mkr av planerade 12 mkr. Effekten av åtgärdsplanen uppgick sammanlagt till 15 %.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Nämnden konstaterar i sin årsrapport för 2017 att "måluppfyllelsen för tillgängligheten och ekonomin inte är tillfredsställande och att de målen inte uppnås främst p.g.a. problem med bemanning och dyra bemanningslösningar".

Budgetavvikelsen uppgick till 271 mkr. Av denna avvikelse avser 257 mkr sjukhusvård och 18 mkr tandvård.

Personalkostnaderna är 128 mkr högre än budget. I personalkostnaderna ingår merkostnader för hyrpersonal med 59 mkr. Antalet anställa, baserat på registrerad närvaro tid, har ökat med 85 tjänster. Andra större negativa budgetavvikelser avser kostnader för medicinskt material 44 mkr, kostnader för utomlänsvård (främst högspecialiserad vård) 36 mkr och övriga kostnader innehållande fastighetskostnader, IT-kostnader och köp av medicinsk service 59 mkr.

Tandvården har under 2017 haft vakanser i verksamheten. Detta har lett till minskade intäkter avseende specialisttandvård och allmäntandvård till vuxna och därmed påverkat resultatet negativt.

Under året har verksamhetsområdet sjukhusvård fått budgetförstärkningar uppgående till 32,5 mkr. De avser läkemedel samt bättre tillgänglighet.

Inför 2017 fanns ett behov av åtgärder för att klara budget. Åtgärderna omfattade besparingar uppgående till 86 mkr. Åtgärdsplanen beslutades av nämnden i februari 2017. Nämnden bedömer att 48 mkr (55%) av åtgärdsplanens kostnadsminskningar har uppnåtts.

I nämndens årsrapport finns följande tabell över planerade och genomförda åtgärder:

Hälso- och sjukvårdsnämndens (HSNs) aktiviteter i åtgärdsplan 2017 (Summa 86 mkr)	Genomfört	Bedömd effekt 2017
Minska kostnaderna för inhyrd personal med 30%	Nej	En generell prisökning har skett under 2017 beroende på ett avtalslöst tillstånd mellan VLL och hyrbolagen. Ett flertal enheter, men främst Psykiatricentrum, Bild- och funktionsmedicin och Kirurgcentrum har dessutom ökat sina köp av hyrpersonal. Positivt är dock att, Neuro- huvud och halscentrum, Centrum för anestesi, intensivvård och operation och Barn- och ungdomspsykiatri har lyckats minska sina beställda volymer.
Minska kostnaderna för diabeteshjälpmedel	Nej	Kostnaderna har fortsatt att öka för andra året i rad. En utredning presenterades under hösten i HSN. Budgeten har justerats inför 2018.
Översyn av bemanningskvoter och vakansavdrag	Delvis	Några enheter har kunnat finansiera delar av hyrpersonal via vakanta tjänster, men många enheter har inte lyckats leva upp till sina planerade åtgärder.
Minska kostnader för sommaravtal	Nej	Kostnaderna har fortsatt att öka även under 2017. Den redovisade ökningen uppgår till 5 mkr. Ökat utlägg av föräldraledigheter medförde svårigheter att täcka semesterschemat.
Sänkta kostnader för medicinskt material genom översyn	Nej	Kostnaderna har ökat kraftigt pga. nya medicinska behandlingsmetoder. Ökade volymer samt avtalslösa tillstånd vad gäller proteser.
Ökade läkemedelsrabatter	Ja	2 mkr, läkemedelsrabatterna har ökat mer än förväntat främst för Hepatit C läkemedel.
Sänkta kostnader vid byte av läkemedel	Ja	10 mkr. Ett exempel är bytet från Remicade till Remsina som trots en volymökning på 27 % innebar sänkta kostnader med 6 mkr.
Reducera vårdplatser inom slutenvården till följd av förändrade behandlingsmetoder/kortare vårdtider, obemannade vårdplatser mm	Ja	6-8 mkr. En Tillfällig reduktion av vårdplatser, pga. sjuksköterskebrist, kommer delvis att permanentas under 2018.
Effektivitetsarbete inklusive fortsatt patientsäkerhetsarbete	Pågår	Överföring av arbetsuppgifter enligt RAK och förstudien av VNS är genomförd. Förkortning av vårdtider och poliklinisering fortsätter.
Minskade sjukskrivningskostnader	Nej	Sjukskrivningstalen har börjat sjunka, men kostnaderna var högre 2017 än under 2016.

Nämnden för funktionshinder och habilitering

Nämnden visar för 2017 en negativ avvikelse mot budget uppgående till 6 mkr. I nämndens årsrapport framgår att det finns ett ökat behov av hjälpmedel och habiliteringsinsatser. En högre medelålder hos befolkningen medför ett ökat behov av hjälpmedel. Nämnden har problem med kompetensförsörjning dels då det är svårt att rekrytera extern specialistkompetens och dels genom att det är en hög sjukfrånvaro i verksamheten.

3.3.6 Sammanfattande kommentarer:

Analys av resultat, budgetavvikelser och effekter av åtgärdsprogram i Västerbottens läns landsting är förenat med vissa svårigheter. Resultatet påverkas i stor utsträckning av oförutsägbara "engångseffekter" såsom reavinster på finansiella tillgångar och olika typer av bidrag från stat och andra myndigheter.

Den budget som fastställs inför verksamhetsåret, och som ska ligga till grund för den verksamhet och åtgärder som ska vidtas under året blir inte fullt ut styrande då det sker ändringar i budgetramarna under löpande år.

I årsredovisningen presenteras en analys av budgetavvikelsen för verksamhetens nettokostnader. Vid studie av denna bör det noteras att avvikelserna presenteras efter de budgetjusteringar som landstingsstyrelsen, enligt delegation från fullmäktige, gjort under perioden. Det bör härvid noteras att "Nettokostnadsramen" i budgeten under innevarande år har utökats med 94 mkr (få 55 mkr). Utökningen har finansierats med hjälp av de generella statsbidragen och avser läkemedelskostnader, utökad avskrivningsbudget samt engångssatsningar för ökad tillgänglighet och digitalisering. Årsbudgeten för hälso- och sjukvårdsnämnden har, som ett resultat av gjorda budgetjusteringar, kommit att ökats med 84 mkr jämfört med den ursprungliga budgeten för året.

Nettokostnaden avviker i likhet med föregående år väsentligt mot budgeterad nivå. Trots att åtgärdsprogram för 2017 har upprättats, har åtgärderna för landstinget som helhet resulterat i att endast 41 % av de planerade kostnadsbesparingarna uppnåtts. Det finns därför ett behov av förnyad översyn av åtgärdsplaner för att säkerställa att de är realistiska, tidsatta och genomförbara.

Landstingsstyrelsen gav, vid sitt sammanträde i oktober 2017, landstingsdirektören i uppdrag att presentera en ny åtgärdsplan för att bromsa kostnadsutvecklingen. Åtgärderna skulle lindra underskottet för 2017 och 2018 samt minska kostnadsutvecklingen på lång sikt. Besparingarna uppgår till 180 mkr och minskning av hyrpersonal är den största posten i åtgärdsplanen.

För att nå en långsiktig ekonomisk stabilitet ska nettokostnadsutvecklingen inte överstiga ökningen av skatter och statsbidrag. Med tanke på att det är variationer i konjunkturen som påverkar skattekraften hos invånarna är det av vikt att man både vid "goda" och "sämre" tider har en ekonomi och verksamhet som är stabil över tid.

I årsredovisningen finns kommentarer till budgetavvikelsen. Det framgår även att åtgärdsprogram upprättats. Dock kan vi konstatera att åtgärdsplanerna inte ger avsedd effekt och att den långsiktiga ekonomiska stabiliteten inte uppnås. Åtgärdsplanerna måste, för få avsedd effekt, vara realistiska, tidsatta och väl förankrade i verksamheten.

3.4 Balansräkningen

Den genomförda översiktliga granskningen av balansräkningen har utgått från att söka svar på stora och/eller oväntade avvikelser jämfört med tidigare perioder. Granskningen har inte visat på några väsentliga avvikelsenoteringar i förhållande till hur landstinget redovisat tillgångar och skulder i årsredovisningen. Balansräkningens poster har substansgranskats med utgångspunkt i upprättad risk- och väsentlighetsanalys. Uppföljning har skett mot dokumenterade underlag utan anmärkning. Detta gäller dock inte bedömningsposter såsom exempelvis upplupna intäkter för såld vård.

Följande noteringar har vi gjort efter genomförd granskning 2017:

- I vår granskning har vi noterat att det bland interimsskulder återfinns erhållna statliga medel för nationella kvalitetsregister. God redovisningssed såsom den uttrycks av Rådet för kommunal redovisning i RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar reglerar hur dessa medel ska redovisas. Statliga bidrag där landstinget inte är återbetalningsskyldiga skall intäktsföras av landstinget då de erhålls. Den princip för hur landstinget redovisar erhållna medel i bokslutet överensstämmer inte med detta.

- Kundfordringar reserveras enligt en princip att alla fordringar som är orörda under ett år reserveras. Vi rekommenderar att även en individuell bedömning bör göras vid bedömning av osäkra fordringar. Även om merparten av fordringarna är mycket små, uppkommer emellanåt större fordringar där det kan finnas problem att få betalt.

I likhet med tidigare år har vi i vår granskning gjort noteringar kring följande områden:

- Upplupna intäkter för såld vård beräknas i årsbokslutet per 2017-12-31 till 48,8 mkr (f å 41,8 mkr). Detta är en ökning med ca 7 mkr (f å minskning med ca 25 mkr). Ökningen består främst av beräkning av fordran för såld vård 2017 inom ramen för regionavtalet (7,6 mkr).

  I de 48,8 mkr ingår även en upplupen intäkt för såld vård om 18,8 mkr. Den bedömda intäkten avser åren 2014-2016 och skulle ha reglerats under hösten 2017, baserat på gällande regionavtal. Vid vår granskning har vi noterat att reglering inte har skett då en mindre del (0,6 mkr) av fordran är tvistig. Denna del har dock inte redovisats som fordran i bokslutet av försiktighetsskäl.

  Vad gäller skulder avseende köpt vård, kan vi efter utförd granskning av bokslut per 2017-12-31, konstatera att upplupna kostnader för utomlänsvård har bokats upp med 11,1 mkr (få 11,0 mkr). Fjolårets belopp var för högt beräknad med 3,9 mkr. Den uppbokning som görs i bokslutet är en uppskattning. Landstinget bör i efterhand stämma av årets uppbokning mot konsumtionsfiler från storsjukhusen, för att följa upp avvikelse mellan bedömning och faktiskt utfall. Enligt uppgift görs denna uppföljning under april månad 2018.

- Koncernfrågor

  - Efter utförd granskning av årsredovisningen för 2017, noterar vi att landstinget kommenterar resultatutvecklingen för Region Västerbotten samt för Norrlandsoperan, Norrtåg och Länstrafiken. Några närmare kommentarer kring utfall och prognos för övriga bolag ingående i koncernen görs inte.

    Av Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om sammanställd redovisning framgår att "särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet ska lämnas om koncernföretagen. De särskilda upplysningarna ska ge en samlad bild av de ekonomiska engagemangen i koncernföretagen." "Till de särskilda upplysningarna hör även en analys av den ekonomiska utvecklingen i företagen, bl. a innehållande en bedömning av affärs- och marknadsrisker samt finansiella risker".

    I landstingsstyrelsens årsredovisning lämnas viss information kring finansiella risker kopplat till de tre kommenterade bolagens verksamhet. Efter vår granskning noterar vi att det i årsredovisningen även bör lämnas en beskrivning av risker kopplade till övriga bolags verksamhet i allmänhet samt affärs- och marknadsrisker för buss- och spårtrafik i synnerhet.

    Av förvaltningsberättelsen bör framgå väsentliga händelser, både under året och efter dess utgång för såväl landstinget som landstingskoncernen. Viss information har lämnats samlat kring väsentliga händelser i landstinget och Region Västerbotten. Det är vår rekommendation att informationen kompletteras med väsentliga händelser efter balansdagens utgång för samtliga samt väsentliga händelser under året för bolag ingående i koncernen.

  - Vi vill även uppmärksamma revisorerna på följande fråga. I föregående granskning noterades att den framtida resultatutvecklingen för Norrlandsoperan, skulle påverkas av de investeringar i arbetsmiljö som genomfördes under 2016. Finansieringsfrågan kring ökad hyreskostnad var enligt årsredovisningen 2016 inte löst. Nyttjande av ägaranslag från tidigare år om 11,5 mkr beskrevs kunna finansiera hyreshöjningen för 2017 och motverka ett underskott, medan prognosen för 2018 var ett underskott på 8,8 mkr för Norrlandsoperan AB.

    Vid landstingsstyrelsens möte 2018-02-27 (§43) beslutade landstingsstyrelsen att medfinansiera dessa arbetsmiljöåtgärder motsvarande landstingets ägarandel om 60% på årshyran, med avräkning av tidigare beslutad ersättning om 1,0 mkr för 2018. Årshyran beräknas på investeringskostnaden om 26,1 mkr. Landstingsdirektören har fått uppdraget, med rätt att vidaredelegera, att fastställa slutlig årshyra. Återrapportering till landstingsstyrelsen ska enligt beslutet göras när årshyran är fastställd. Revisionen kommer att följa utvecklingen under 2018.

3.5 Bedömning

- Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt vara upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och i överensstämmelse med god redovisningssed.
- I likhet med tidigare år visar nettokostnaderna en väsentlig negativ avvikelse mot budget. I allt väsentligt är det finansiella intäkter och förändringar i skatteintäkter och generella statsbidrag som har gett ett positivt nettoresultat för landstinget som helhet. Åtgärdsplaner har upprättats för att komma till rätta med obalanserna men de har inte haft tillräcklig effekt.
- Kraftfulla och väl förankrade åtgärdsplaner krävs för att landstinget ska kunna nå långsiktig ekonomisk stabilitet. Åtgärdsplanerna måste, för få avsedd effekt, vara realistiska, innehålla tidplaner, ansvariga och väl förankrade i verksamheten.
- Vi har i tidigare avgivna granskningsrapporter framfört synpunkten att förbättringspotential finns gällande det sätt på vilken den samlade rapporteringen för landstingets verksamheter sker i delårsrapporter och årsredovisning. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser. Vår rekommendation kvarstår.
- Uppbokad fordran avseende såld vård består av en beräknad fordran för såld vård 2017 om 7,6 mkr. Det finns en osäkerhet i denna post eftersom den är en bedömning.
- Landstingsstyrelsen rekommenderas att prioritera arbetet med att implementera komponentredovisning avseende materiella anläggningstillgångar. Plan för införande bör kommenteras i årsredovisningen. Enligt uppgift är planen att införa komponentavskrivning på fastigheter under 2018.

4 Uppföljning av mål för god ekonomisk hushållning

Fullmäktige ska enligt kommunallagen ställa upp mål för god ekonomisk hushållning i sin budget, både ur ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv.

Landstingsstyrelsen ska i årsredovisningens förvaltningsberättelse utvärdera om målen har uppnåtts och följts. Revisorerna ska granska och bedöma måluppfyllelsen. Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål samt verksamhetsmål. I denna granskning följs endast de finansiella målen upp.

4.1 Finansiella mål

Fullmäktiges budget(landstingsplan) består av två delar. Den ena delen ligger fast för en fyraårsperiod och den andra delen förnyas varje år. Båda delarna innehåller mål för god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv.

Målen för god ekonomisk hushållning för 2017 har av fullmäktige fastställts till tre kvantifierbara finansiella mål vilka återges och kommenteras nedan;

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning enligt landstingsplanen över en fyraårsperiod	Finansiella mål för 2017 enligt landstingsplanen	Utfall av mål för 2017 enligt årsredovisningen	Kommentar
1) En, över de fyra åren genomsnittlig, årlig positiv resultatnivå på 1 – 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Landstinget ska ha ett positivt ekonomisk resultat som uppgår till minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Landstinget redovisar ett utfall på 145 mkr, vilket motsvarar 1,8 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Målet uppnås delvis enligt årsredovisningen.	Vår bedömning är att målet inte uppnås för 2017, då resultatet inte når nivån på 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.
2) Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2019 vara finansierat till minst 40 %.	Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2016[2] vara finansierat till minst 38 procent.	Pensionsåtagandet är vid utgången av 2017 finansierat till 38 procent. Målet uppnås enligt årsredovisningen.	Vi gör ingen annan bedömning kring måluppfyllelsen för 2017.
3) Landstingets investeringar ska finansieras utan extern upplåning.	Landstingets investeringar ska finansieras utan extern upplåning. I juni 2017 har investeringsmålet ändrats till "landstingets återinvesteringar ska finansieras utan extern upplåning. Lånefinansiering kan ske av strategiska investeringar upp till maximalt 10 procent av skatteintäkter och statsbidrag."	Extern upplåning uppgår vid årets utgång till 5 procent av skatteintäkter och statsbidrag. Målet uppnås enligt årsredovisningen.	Vi gör ingen annan bedömning kring måluppfyllelsen för 2017.

I årsredovisningen utvärderas måluppfyllelsen av de finansiella mål som fastställts av landstingsfullmäktige.

Någon bedömning av om landstinget har en god ekonomisk hushållning i ett finansiellt perspektiv görs dock inte.

Vi bedömer sammantaget att utfallet enligt årsredovisningen inte är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Vi grundar bedömningen på att nivån för resultatmålet inte nås för år 2017.

---

[2] Formuleringen är ett citat från Landstingsplanen för 2017. Vi utgår från att det är ett skrivfel och att år 2017 avses.

4.2 Balanskravet

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, balanskravet, är lagstadgat i kommunallagen. Balanskravet innebär att balans ska råda både vid budgettillfället och när året är slut. Avstämning av balanskravet ska göras såväl i delårsrapporten, med utgångspunkt i det prognostiserade och justerade resultatet för året samt i årsredovisningen.

Av den kommunala redovisningslagen framgår att förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om årets balanskravsresultat. Uppstår underskott ska dessa täckas under de kommande tre åren, om inte fullmäktige åberopar synnerliga skäl.

Styrelsen gör i sin årsredovisning denna avstämning och redovisar ett balanskravsresultat för 2017 om 132 mkr. Det finns inga balanserade underskott från tidigare år att täcka. Balanskravet bedöms härmed vara uppfyllt för året. Därmed bedömer vi att landstinget efterlever kommunallagens krav på ekonomi i balans.

4.3 Bedömning

- Fullmäktiges har fastställt tre finansiella mål. Två av dessa har uppfyllts.
- Det finansiella målet om ett ekonomiskt resultat som uppgår till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag uppnås inte för 2017.
- Vi bedömer sammantaget att utfallet enligt årsredovisningen inte är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- Ett positivt balanskravsresultat har uppnåtts under 2017 och balanskravet är därmed uppfyllt.

Umeå den 12 april 2018

Malin Westerberg Blom
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor

Helena Patrikson
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av redovisad måluppfyllelse i årsredovisningen 2017

Rapport Gr 10/2017

Västerbottens läns landsting

April 2018
Richard Norberg, revisionskontoret
Diarienummer: REV 15:3–2017

Innehåll

1. SAMMANFATTANDE ANALYS **3**

1.1 BEDÖMNINGAR AV MÅLUPPFYLLELSEN 3
1.2 OTILLRÄCKLIGA UNDERLAG 3
1.3 REKOMMENDATIONER 4

2. BAKGRUND **5**

2.1 IAKTTAGELSER I 2016 ÅRS GRANSKNING 5
2.2 LANDSTINGSSTYRELSENS YTTRANDE 6
2.3 REVISIONSFRÅGOR OCH REVISIONSKRITERIER 6
2.4 ANSVARIG NÄMND, AVGRÄNSNINGAR OCH METOD 7

3. RESULTAT AV GRANSKNINGEN **7**

3.1 ARBETET MED ÅRSREDOVISNINGEN 7
Vår kommentar *9*
3.2 REDOVISNING AV MÅLUPPFYLLELSE FÖR VERKSAMHETSMÅL 9
Vår kommentar *12*

4. UPPFÖLJNING AV 2016 ÅRS REKOMMENDATIONER **13**

Vår kommentar *13*

5. SVAR PÅ REVISIONSFRÅGOR **14**

5.1 REKOMMENDATIONER 14

1. Sammanfattande analys

1.1 Bedömningar av måluppfyllelsen

Granskningen visar att redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen för år 2017 för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering i allt väsentligt var tillfredsställande. Landstingsstyrelsen och de två nämnderna hade mätbara mål. I årsredovisningen utvärderade landstingsstyrelsen målen i förhållande till fullmäktiges övergripande mål.

Av redovisningen framgick att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering hade svaga resultat för år 2017. Landstingsstyrelsen uppfyllde 10 av sina 27 mål, hälso- och sjukvårdsnämnden uppfyllde 11 av sina 34 mål och nämnden för funktionshinder och habilitering uppfyllde 9 av sina 20 mål. I årsredovisningen bedömde landstingsstyrelsen att måluppfyllelsen för styrelsen och de två nämnderna inte var tillfredsställande.

I förhållande till fullmäktiges övergripande mål lämnade landstingsstyrelsen följande sammanfattande bedömningar för landstingsstyrelsen som nämnd, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering:

Fullmäktiges mål	**Landstingsstyrelsens bedömning**
Bättre och jämlik hälsa	Delvis uppfyllt
God och jämlik vård	Inte uppfyllt
Aktiv och innovativ samarbetspartner	Delvis uppfyllt
Attraktiv arbetsgivare	Inte uppfyllt

Landstingsstyrelsen uppgav att det framför allt var inom målet "God och jämlik vård" som det fanns större avvikelser. Enligt årsredovisningen hade endast 15 av 38 mål nåtts inom det målområdet. Avvikelserna avsåg i första hand delmål för tillgänglighet och ekonomi. Vi delar landstingsstyrelsens bedömning om att måluppfyllelsen för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering inte var tillräcklig.

För övriga nämnder uppgav landstingsstyrelsen i årsredovisningen att dessa hade "genomfört de flesta av sina planerade aktiviteter". Landstingsstyrelsen gjorde i årsredovisningen inga bedömningar om de övriga nämnderna för år 2017 hade tillräckliga resultat.

1.2 Otillräckliga underlag

Våra grundläggande granskningar visar att flertalet av landstingets styrelser och nämnder i huvudsak hade formulerat mätbara mål för år 2017. Utöver landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, nämnden för funktionshinder och habilitering hade också folkhögskolestyrelsen, samverkansnämnden, nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet, nämnden för folkhälsa och primärvård i södra Lappland och mål-

tidsnämnden i Skellefteå i huvudsak mätbara mål. Nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeåregionen, kostnämnden i Lycksele och patientnämnden saknade i tillräcklig grad mätbara mål.

Av våra grundläggande granskningar framgår att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet, samverkansnämnden och måltidsnämnden i Skellefteå i allt väsentligt hade tillfredsställande redovisningar av måluppfyllelsen i sina årsrapporter. För nämnden för funktionshinder och habilitering, folkhögskolestyrelsen, nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeåregionen, patientnämnden samt kostnämnden var redovisningen inte tillfredsställande. För nämnden för folkhälsa och primärvård i södra Lappland var redovisningen delvis tillfredsställande.

Vi kan se att avsaknaden av underlag medförde svårigheter för landstingsstyrelsen att i årsredovisningen redogöra för resultatet för flera av nämnderna. För dessa nämnder var redovisningen i årsredovisningen allt för översiktlig. För dessa nämnder saknades också landstingsstyrelsens bedömningar om måluppfyllelsen var tillräcklig. Vår samlade bedömning är att redovisningen av måluppfyllelsen inte var tillräckligt utvecklad i landstingstyrelsens årsredovisning för år 2017.

1.3 Rekommendationer

Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Verka för att alla styrelser och nämnder beslutar om mätbara och uppföljningsbara mål.
- Verka för att alla styrelser och nämnder har underlag så att de kan följa upp sina mål.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.
- Gör bedömningar av i vilken grad samtliga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.
- Utveckla uppföljning av de uppdrag som fullmäktige lämnar till styrelser och nämnder. I styrningen av uppdragen saknas planer med uppföljningsbara mål och aktiviteter. I uppföljningen av uppdragen saknas avstämningar mot uppföljningsbara mål och aktiviteter.
- Säkerställ att det finns skriftliga rutiner för de olika stegen i arbetet med årsredovisningen. Skriftliga rutiner kan bidra till att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.

2. Bakgrund

Utifrån fullmäktiges beslut om inriktning och budget har landstingsstyrelsen som styrelse ansvar att leda och samordna landstingets angelägenheter. Med hjälp av årsredovisningen ska styrelsen återrapportera resultatet till fullmäktige. Enligt kommunallagen ska styrelsens förvaltningsberättelse innehålla en utvärdering om målen uppnåtts. Revisorerna har i uppdrag att granska verksamhet, kontroll och redovisning och pröva om verksamheten har bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

2.1 Iakttagelser i 2016 års granskning

Revisorerna bedömde att redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen 2016 var bättre jämfört med tidigare år men att den ännu inte var tillräckligt utvecklad.

Granskningen visade att landstingsstyrelsen för år 2016 tog viktiga steg i att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen till fullmäktige. Det var positivt att landstingsstyrelsen vid sidan om årsredovisningen hade beslutat om en årsrapport för styrelsen som nämnd. Tidigare år hade landstingsstyrelsen inte beslutat om en egen årsrapport för sitt ansvarsområde som nämnd. Tidigare år fanns det otydligheter i årsredovisningen om vilka delar som handlade om landstingsstyrelsens resultat som nämnd. Genom att år 2016 separera rapporteringen som nämnd blev redovisningen i årsredovisningen bättre och tydligare.

Positivt var att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, nämnden för funktionshinder och habilitering, folkhögskolestyrelsen, nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet, kostnämnden i Lycksele och måltidsnämnden i Skellefteå i huvudsak hade mätbara mål för år 2016.

Positivt var också att landstingsstyrelsen i huvudsak gjorde bedömningar om resultatet för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering i förhållande till fullmäktiges övergripande mål var tillräckligt. För folkhögskolestyrelsen och övriga nämnder var bedömningarna otydliga eller för översiktliga.

I årsredovisningen lämnade landstingsstyrelsen bedömningar för måluppfyllelsen för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering för tre av fullmäktiges fyra målområden. För målområdena "Bättre och jämlik hälsa", "God och jämlik vård" och "Attraktiv arbetsgivare" bedömde landstingsstyrelsen att måluppfyllelsen inte var tillfredsställande. Av årsredovisningen framgick också att hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder för år 2016 hade väsentliga avvikelser i förhållande till budget. Revisorerna instämde med landstingsstyrelsen om att resultaten för dessa mål inte var tillfredsställande. För målområdet "Attraktiv och innovativ samarbetspartner" lämnade landstingsstyrelsen inte någon bedömning av måluppfyllelsen.

En svaghet i årsredovisningen var att några av landstingets övriga nämnder saknade mätbara mål. Det försvårade för landstingsstyrelsen att göra bedömningar av måluppfyllelsen. En annan svaghet var att det för landstings-

styrelsen och några av nämnderna saknades underlag för flera av målen för att kunna mäta måluppfyllelsen för år 2016. Revisorerna rekommenderade landstingsstyrelsen att:

- Verka för att alla styrelser och nämnder beslutar om mätbara och uppföljningsbara mål.
- Verka för att alla styrelser och nämnder har underlag så att de kan följa upp sina mål.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.
- Gör bedömningar av i vilken grad samtliga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.
- Säkerställ att det finns formellt beslutade regler och rutiner som beskriver hur arbetet med årsredovisningen ska gå till.

2.2 Landstingsstyrelsens yttrande

I ett yttrande den 12 september 2017 uppgav landstingsstyrelsen att det fortsatt pågick ett arbete med att säkerställa att samtliga styrelser och nämnder i landstinget hade mätbara mål (VLL 946-2017). Enligt yttrandet genomfördes inför år 2018 dialoger med övriga nämnder om målformuleringar. Landstingsstyrelsen uppgav också att det pågick ett arbete med att utveckla processen för planering och uppföljning och att man såg över innehåll, texter och former för delårsrapporter och årsredovisning. I yttrandet kunde man läsa att ekonomifunktionen hade tagit fram en rutin för arbetet med årsredovisningen och att det fanns en ambition att utveckla det dokumentet.

2.3 Revisionsfrågor och revisionskriterier

I förvaltningsberättelsen ska landstingsstyrelsen redovisa händelser som är väsentliga och av betydelse för styrningen och uppföljningen. I förvaltningsberättelsen ska styrelsen utvärdera om fullmäktiges mål och riktlinjer har uppnåtts och följts.

Granskningen är inriktad mot hur landstingsstyrelsen i förvaltningsberättelsen för år 2017 redogör för styrelser och nämnders resultat i förhållande till fullmäktiges mål.

- Har landstingsstyrelsen i förvaltningsberättelse bedömt genomförd verksamhet i förhållande till fullmäktiges övergripande mål?
- Kan landstingsstyrelsen med hjälp av redovisningen i förvaltningsberättelsen verifiera dessa bedömningar?
- Har landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer för år 2016?

Kommunallagen och fullmäktiges anvisningar ligger till grund för granskningens slutsatser och bedömningar.

2.4 Ansvarig nämnd, avgränsningar och metod

Denna granskning är inriktad mot landstingsstyrelsens samlade årsredovisning för landstinget. Styrelsens årsrapport som nämnd ingår inte i denna granskning. Årsrapporten har vi granskat i den grundläggande granskningen av landstingsstyrelsen (Gr XX/2017).

Granskningen omfattar heller inte en analys av det ekonomiska resultatet eller om årsbokslutet är upprättat i enlighet med lagen om kommunal redovisning och ger en rättvisande bild av resultat och ställning. För svar på dessa frågor hänvisar vi till den granskning som EY genomfört av bokslutet (Gr XX/2017).

Granskningen är genomförd med hjälp av dokumentationsstudie av landstingsstyrelsens årsredovisning. Landstingsdirektören, ekonomidirektören, projektledare för årsredovisningen och strateg inom ekonomistaben har getts möjlighet att lämna synpunkter på rapportutkast.

Rapporten inleds med en översiktlig genomgång av hur anvisningarna var utformade för arbetet med beredningen av årsredovisningen för år 2017. Därefter följer avsnitt där vi granskar hur landstingsstyrelsen i årsredovisningen redovisade och bedömde måluppfyllelsen för verksamhetsmål. Rapporten avslutas med svar på revisionsfrågor och rekommendationer till landstingsstyrelsen.

3. Resultat av granskningen

3.1 Arbetet med årsredovisningen

Den 12 december 2017 beslutade landstingsstyrelsen om en instruktion till nämnderna för deras arbete med årsrapporterna för år 2017 (VLL 2337-2017). Enligt instruktionen skulle varje styrelse och nämnd följa upp och utvärdera den egna verksamheten i förhållande till fullmäktiges övergripande mål och de egna målen i verksamhetsplanerna. Av instruktionen framgick att årsrapporterna skulle innehålla följande uppgifter:

- En samlad bedömning av verksamhetsåret 2017.
- Viktiga händelser under år 2017.
- Redovisning och analys av måluppfyllelsen. Avvikelser till mål skulle kommenteras och åtgärder för att nå mål skulle redovisas.
- Redovisning och analys av det ekonomiska resultatet. Redovisning av vilka åtgärder som hade vidtagits för att klara budget.
- Redovisning av arbetet med intern kontroll.

Till instruktionen bifogade landstingsstyrelsen en mall som skulle utgöra vägledning för styrelsernas och nämndernas arbete med årsrapporterna.

Under år 2016 övertog ekonomifunktionen projektledningen för arbetet med att bereda årsredovisningen. Innan hade den uppgiften legat hos staben för planering och styrning. I 2016 års granskning rekommenderade revisorerna landstingsstyrelsen att säkerställa att det fanns aktuella regler och rutiner som beskrev hur arbetet med årsredovisningen skulle gå till. Det styrdokument, *Beredning av underlag till årsredovisning*, som fanns var inaktuellt

och beskrev endast översiktligt ansvarsfördelningen på tjänstemannanivå för beredningen av årsredovisningen. Revisorerna ansåg att rollfördelningen och arbetsuppgifterna på tjänstemannanivå behövde göras tydligare med hjälp av skriftliga rutiner.

Sedan ekonomifunktionen tog över ansvaret på tjänstemannanivå för projektledningen av arbetet med att bereda årsredovisningen har landstingets ekonomidirektör beslutat om tre styrande dokument som har betydelse för arbetet med att bereda årsredovisningen:

- Tidplan för planerings- och uppföljningsprocessen. Registrerad i ledningssystemet i april 2017. Dokumentet innehåller en översiktlig tidplan för de olika delarna i planerings- och uppföljningsprocessen för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering.
- Riktlinjer för verksamhetsplanering och uppföljning. Registrerad i ledningssystemet i april 2017. Dokumentet riktar sig till chefer och medarbetare i landstinget. På översiktlig nivå beskrivs planerings- och uppföljningsprocessen i landstinget.
- Beredning av underlag till delårs- och årsredovisning. Registrerad i ledningssystemet i februari 2018. Dokumentet riktar sig till stabschefer, verksamhetsområdeschefer och tjänstemän i staber. I dokumentet finns en tidplan för arbetet med årsredovisningen. I dokumentet finns också en beskrivning av ansvar på tjänstemannanivå för arbetet med att bereda årsredovisningen:

    - Landstingsdirektören beslutar om tidplan och disposition för arbetet med årsredovisningen. Landstingsdirektören beslutar också på tjänstemannanivå om det slutliga förslaget till årsredovisning.
    - Ekonomidirektören har det övergripande ansvaret på tjänstemannanivå för beredningen av årsredovisningen. Ekonomidirektören har ansvar för att rutiner och tidplaner följs.
    - Chef för enheten för planering och styrning ansvarar för att utveckla och förvalta processen för arbetet med årsredovisningen. Chefen för enheten planering och styrning har också ett helhetsansvar för kvaliteten i de finansiella avsnitten i årsredovisningen.
    - Chefen för enheten för redovisning och transaktioner ansvarar för kvaliteten i informationen om räkenskaperna samt tar fram förslag till innehåll i den finansiella analysen.
    - Strateg för verksamhetsutveckling ansvarar för att leda det operativa arbetet med att bereda förslaget till årsredovisning. Strategen ska bland annat förankra tidplan och disposition med tjänstemannaledningen och ha dialog med extern leverantör om grafisk utformande i årsredovisningen. Strategen ska utse en stabsövergripande arbetsgrupp för stöd i arbetet med texter och underlag.

- Strateg för planering och uppföljning ansvarar för att ta fram förslag till förvaltningsberättelse. Förslag till texter i årsredovisningen ska strategen förankra med tjänstemannaledningen. Strategen kan tilldela arbetsuppgifter till andra berörda stabstjänstemän. Strategen ska också besluta om skrivmallar för arbetet med beredningen av årsredovisningen.
- Tjänstepersoner som lämnar in underlag till årsredovisningen ansvarar för att underlagen lämnas i tid, är kvalitetssäkrade och avstämda med ansvarig chef. Tjänstepersoner som ingår i den stabsövergripande arbetsgruppen ansvarar för att säkerställa helhetsperspektiv av underlagen till årsredovisningen.
- Kommunikationsdirektören ansvarar för val av extern leverantör för grafisk formgivning av årsredovisningen. Tjänsteperson på kommunikationsstaben ansvarar för den slutliga språkliga bearbetningen av texter och bilder.

Vår kommentar

Det är positivt att det finns dokument för arbetet med att bereda årsredovisningen. I dokumenten finns tidplan och översiktliga beskrivningar av ansvarsfördelningen för arbetet med att bereda årsredovisningen. Vi rekommenderar att dokumenten kompletteras med mer detaljerade rutiner för de olika stegen i arbetet med årsredovisningen. Skriftliga rutiner kan bidra till att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.

3.2 Redovisning av måluppfyllelse för verksamhetsmål

På samma sätt som tidigare år var redovisningen i årsredovisningen för år 2017 av resultatet för verksamhetsmål i första hand inriktad mot landstingsstyrelsen som nämnd, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Redovisningen för övriga nämnder var översiktlig.

Redovisning i årsredovisningen av resultatet för verksamhetsmålen inleds med en sammanfattning av resultaten för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Enligt redovisningen uppnådde landstingsstyrelsen och de två nämnderna tillsammans 30 av 81 mål. För 22 av målen redovisades stora avvikelser. 11 av målen var delvis uppnådda. Enligt årsredovisningen kunde ca en fjärdedel av de 81 målen inte följas upp på grund av att det saknades uppgifter. Orsak till det var enligt landstingsstyrelsen att medarbetar- och patientenkäter inte hade kunnat genomföras som planerat.

Landstingsstyrelsen bedömde att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering inte hade en tillfredsställande måluppfyllelse. Landstingsstyrelsen uppfyllde 9 av sina 27 mål, hälso- och sjukvårdsnämnden uppfyllde 11 av sina 34 mål och nämnden för funktionshinder och habilitering uppfyllde 9 av sina 20 mål. Övriga styrelser och nämnder hade enligt landstingsstyrelsen genomfört "de flesta" av de aktiviteter som de planerat om för år 2017.

I förhållande till fullmäktiges övergripande mål lämnade landstingsstyrelsen följande bedömningar:

Fullmäktiges mål	Landstingsstyrelsens bedömning
Bättre och jämlik hälsa	Delvis uppfyllt
God och jämlik vård	Inte uppfyllt
Aktiv och innovativ samarbetspartner	Delvis uppfyllt
Attraktiv arbetsgivare	Inte uppfyllt

Landstingsstyrelsen konstaterade att det framför allt var inom målet "God och jämlik vård" som det fanns större avvikelser. Enligt årsredovisningen hade endast 15 av 38 mål nåtts inom det målområdet. Avvikelserna avsåg i första hand delmål för tillgänglighet och ekonomi.

Efter den sammanfattande bedömningen redogjorde landstingsstyrelsen i årsredovisningen mer detaljerat om vilken verksamhet som var genomförd under året och vilka resultat som var uppnådda inom fullmäktiges fyra målområden. Landstingsstyrelsen redogjorde också för hälsoläget i länet och de aktiviteter som var genomförda med anledning av fullmäktiges olika uppdrag till styrelser och nämnder. Nedan har vi sammanställt uppgifter i landstingsstyrelsens årsredovisning om de olika styrelsernas och nämndernas måluppfyllelse.

Landstingsstyrelsen som nämnd

Landstingsstyrelsen uppfyllde 9 av 27 mål. För 8 mål saknades underlag för att mäta måluppfyllelsen. Nämnden redovisade en budgetavvikelse med -84 miljoner kronor. Landstingsstyrelsen bedömde att resultaten för tillgänglighet och ekonomi inte var tillfredsställande. I övrigt var måluppfyllelsen god enligt landstingsstyrelsen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Nämnden uppfyllde 11 av 34 mål. För 7 mål saknades underlag. Nämnden redovisade en budgetavvikelse med -271 miljoner kronor. Det var främst mål för tillgänglighet och ekonomi som inte nåddes. Nämnden bedömde att måluppfyllelsen inte var tillfredsställande. Landstingsstyrelsen instämde om att måluppfyllelsen för hälso- och sjukvårdsnämnden inte var tillfredsställande.

Nämnden för funktionshinder och habilitering

Nämnden uppfyllde 9 av 20 mål. För fyra mål saknades underlag för att mäta måluppfyllelsen. Nämnden redovisade en budgetavvikelse med -6,2 miljoner kronor. Nämnden bedömde att måluppfyllelsen var god. Landstingsstyrelsen instämde inte i den bedömningen. Landstingsstyrelsen bedömde att måluppfyllelsen inte var tillfredsställande.

Samverkansnämnden

I landstingsstyrelsens årsredovisning kan man läsa att samverkansnämnden bedömde att alla mål var uppfyllda och att nämnden redovisade ett ekonomiskt resultat i balans. Landstingsstyrelsen gjorde ingen egen bedömning av nämndens redovisning eller resultat annan än den generella bedömningen som landstingsstyrelsen redovisade i årsredovisningens inledande avsnitt:

"Styrelsen konstaterar att övriga styrelser och nämnder har genomfört de flesta av sina planerade aktiviteter. Alla når dock inte sina budgetmål".

Nämnderna för folkhälsa och primärvård

I årsredovisningen lämnade landstingsstyrelsen följande uppgifter om de tre nämndernas måluppfyllelse:

- Nämnden för Umeåregionen. Alla mål var uppfyllda och planerade aktiviteter var genomförda. Nämnden redovisade ett överskott med 400 000 kronor i förhållande till budget.
- Skellefteå- och Norsjöområdet. 15 av 16 mål var uppfyllda. Målet om att ha dialog två gånger per år med Skellefteå elevkårer var inte uppfyllt. Nämnden redovisade ett överskott med 200 000 kronor i förhållande till budget.
- Nämnden för södra Lappland. Nämnden bedömde att alla mål var uppfyllda. Nämnden redovisade ett överskott med 200 000 kronor i förhållande till budget.

Landstingsstyrelsen lämnade ingen egen bedömning av nämndernas redovisning eller resultat utöver den allmänna bedömning som fanns i årsredovisningens inledande avsnitt.

Patientnämnden

Patientnämnden bedömde att nämndens aktivitetsplan i allt väsentligt var genomförd. Nämnden redovisade ett överskott med 300 000 kronor i förhållande till budget. Landstingsstyrelsen gjorde ingen egen bedömning av nämndens redovisning eller resultat annan än den som landstingsstyrelsen redovisade i årsredovisningens inledande avsnitt.

Folkhögskolestyrelsen

I avsnittet för folkhögskolestyrelsen kan man i landstingsstyrelsens årsredovisning läsa "Verksamheterna redovisar en hög grad av måluppfyllelse för året och ekonomin är i balans." Av texten i landstingsstyrelsens årsredovisning framgår inte om det var landstingsstyrelsens eller folkhögskolestyrelsens bedömning.

Måltidsnämnden i Skellefteå

I landstingsstyrelsens årsredovisning kan man läsa att "Samtliga mål är uppfyllda". Av texten i landstingsstyrelsens årsredovisning framgår inte om det var landstingsstyrelsens eller nämndens bedömning.

Nämnden redovisade ett underskott med 700 000 kronor i förhållande till budget.

Kostnämnden i Lycksele

I landstingsstyrelsens årsredovisning finns en bedömning om att kostnämnden ". . .uppfyller flera av sina mål delvis eller fullt ut." Av texten i landstingsstyrelsens årsredovisning framgår inte om det var landstingsstyrelsens eller nämndens bedömning. Nämnden redovisade ett underskott med 500 000 kronor i förhållande till budget.

Vår kommentar

Vi anser att redovisning i årsredovisningen av resultaten för målen för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering i allt väsentligt var tillfredsställande. Landstingsstyrelsen och de två nämnderna hade mätbara mål. I årsredovisningen följde landstingsstyrelsen upp målen i förhållande till fullmäktiges övergripande mål. Landstingsstyrelsen bedömde att resultaten för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering inte var tillfredsställande år 2017. Vi instämmer i den bedömningen.

Redovisningen av resultaten för folkhögskolestyrelsen och flertalet övriga nämnder är för översiktlig. Utöver allmänna kommentarer i årsredovisningen saknas i de flesta fall redogörelser för måluppfyllelsen. I årsredovisningen saknas också landstingsstyrelsens bedömningar om resultaten är tillräckliga.

Av våra grundläggande granskningar av landstingets styrelser och nämnder framgår att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, nämnden för funktionshinder och habilitering, folkhögskolestyrelsen, samverkansnämnden, nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet, nämnden för folkhälsa och primärvård i södra Lappland och måltidsnämnden i Skellefteå i huvudsak hade mätbara mål för år 2017. Nämnden för primärvård och folkhälsa i Umeåregionen, patientnämnden saknade i tillräcklig grad mätbara mål. Av våra grundläggande granskningar framgår också att flera av nämnderna för år 2017 inte hade tillräckligt utvecklade redovisningar i sina årsrapporter av måluppfyllelsen.

När vi granskar landstingsstyrelsens årsredovisning kan vi konstatera att redovisningen för folkhögskolestyrelsen och för flera av nämnderna är för översiktlig. För folkhögskolestyrelsen och för flera av nämnderna var inte redovisningen tillräckligt utvecklad för att man skulle kunna värdera resultaten för år 2017.

Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att fortsätta arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen. Säkerställ att samtliga styrelser och nämnder har mätbara mål som går att utvärdera. Arbeta vidare med att i årsredovisningen tydliggöra nämndernas resultat. Se till att landstingsstyrelsen gör tydliga bedömningar för alla styrelser och nämnder om deras resultat är tillräckliga i förhållande till fullmäktiges övergripande mål.

4. Uppföljning av 2016 års rekommendationer

I tabellen nedan har vi sammanställt svar på frågan om landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2016 års granskning.

Rekommendationer från 2016 års granskning:	Har nämnden under år 2017 vidtagit tillräckliga åtgärder?	Vår kommentar:
Verka för att alla styrelser och nämnder beslutar om mätbara och uppföljningsbara mål.	Nej	Några nämnder saknar mätbara mål.
Verka för att alla styrelser och nämnder har underlag så att de kan följa upp sina mål.	Nej	Våra grundläggande granskningar visar att alla styrelser och nämnder inte har tillfredsställande uppföljning av sina mål. I flera fall saknas underlag.
Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.	Delvis	Redovisningen av måluppfyllelsen för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering är tillfredsställande. För övriga styrelser och nämnder är redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen för översiktlig. För dessa saknas i hög grad avstämning mot mätbara mål.
Gör bedömningar av i vilken grad samtliga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.	Nej	Landstingsstyrelsen gör inte bedömningar av måluppfyllelsen för alla styrelser och nämnder.
Säkerställ att det finns formellt beslutade regler och rutiner som beskriver hur arbetet med årsredovisningen ska gå till	Delvis	De styrdokument som finns i ledningssystemet bör kompletteras med rutiner.

Vår kommentar

Sammanställningen visar att landstingsstyrelsen inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att åtgärda brister som identifierades i 2016 års granskning.

5. Svar på revisionsfrågor

För folkhögskolestyrelsen och flera av nämnderna var redovisningen för översiktlig. Vår samlade bedömning är att redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen inte var tillfredsställande. Slutsatsen bygger på de svar vi nedan redovisar på granskningens revisionsfrågor.

Svar på granskningens revisionsfrågor

Revisionsfråga	Ja/Nej	Vår kommentar
Har landstingsstyrelsen i förvaltningsberättelse bedömt genomförd verksamhet i förhållande till fullmäktiges övergripande mål?	Delvis	Det finns bedömningar för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering men inte för övriga styrelser och nämnder.
Kan landstingsstyrelsen med hjälp av redovisningen i förvaltningsberättelsen verifiera dessa bedömningar?	Delvis	Redovisningen av måluppfyllelsen är tillräcklig för landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden men inte för övriga styrelser och nämnder.
Har landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer för år 2016?	Nej	Redovisningen är inte tillräckligt utvecklad för alla styrelser och nämnder.

5.1 Rekommendationer

Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Verka för att alla styrelser och nämnder beslutar om mätbara och uppföljningsbara mål.
- Verka för att alla styrelser och nämnder har underlag så att de kan följa upp sina mål.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.
- Gör bedömningar av i vilken grad samtliga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.
- Utveckla uppföljning av de uppdrag som fullmäktige lämnar till styrelser och nämnder. I styrningen av uppdragen saknas planer med uppföljningsbara mål och aktiviteter. I uppföljningen av uppdragen saknas avstämningar mot uppföljningsbara mål och aktiviteter.

- Säkerställ att det finns skriftliga rutiner för de olika stegen i arbetet med årsredovisningen. Skriftliga rutiner kan bidra till att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.

Umeå den 12 april 2018

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor